

Pospíšil, Ivo

Malá konference k památce Drahomíra Šajtara (1922–2009)

Slavica litteraria. 2010, vol. 13, iss. 1-2, pp. 148-149

ISBN 978-80-210-5357-1

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103939>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Zhruba necelé dvě desítky lingvistů, historiků a literárních vědců z České republiky, Maďarska a Slovenska se zabývaly středoevropským meziliterárním areálem v vymezením maďarského kulturního přínosu často chápaného jako „zprostředkovatelská mise“ mezi Slovany a Germány. V tomto duchu se neslo úvodní slovo prof. I. Pospíšila, jemuž patří hlavní zásluha na organizaci vědeckého semináře, který se konal pod záštitou slavistického pracoviště, které vede. Spojení slavistiky a hungaristiky není náhodné: posledně jmenovaný vědecký obor se v meziválečném Československu totiž pěstoval v rámci slavistického bádání, a proto na tuto tradici vědomě navázal nově založený Kabinet hungaroslavistických studií zřízený na základě iniciativy I. Pospíšila.

Jednotlivé referáty se zabývaly zejména teoretickými otázkami jako translologie, metodologie vztahů a recepční komparatistika, např. na pojetí překladu jako reinterpretace originálu se soustředil K. Benyovszky, na problematiku tzv. zapomenutých spisovatelů a jejich podílu na utváření kánonu v maďarské literatuře 20. století se zaměřila M. Balogh. O maďarském překladu J. Mukařovského a ohlasu českého strukturalismu v maďarském literárněvědném diskursu informoval referát M. Bekeho, jednoho z překladatelů vědecké antologie. K metodologicky nejzajímavějším patřil referát I. Pospíšila, který téma středoevropského areálu analyzoval z pohledu historicity a nacionality. Literárněhistorické příspěvky většinou mapovaly recepci maďarské prózy a poezie v slovenské kultuře (J. Görözdi, G. Magová) či naopak české moderní litera-

tury v Maďarsku (L. Kováč). Pozornost vzbudil především referát T. Žilky o hungarikách v současné slovenské próze, zejména u L. Balleka, S. Táleho a P. Rankova. Neméně podnětným bylo i vystoupení R. Pražáka shrnující česko-maďarské vztahy v době národního obrození na přelomu 18. a 19. století. Rozporuplná osobnost slovenského jazykovědce S. Czambla, který působil jako maďarský vládní úředník, zaujala M. Pilleckého a A. Zelenkovou, kteří z nejrůznějších úhlů hodnotili jazykové a kulturněpolitické souvislosti spojené s recepcí Czamblova lingvistického díla kriticky přijímaného především v českém prostředí. Hungaroslavologii jako disciplínu studující slovensko-uherské vztahy z pohledu sémantiky a terminologie představil I. Käfer, zatímco P. Káša se soustředil na reflexi česko-slovensko-maďarských vztahů v politické a literární publicistice J. M. Hurbana.

Workshop potvrdil potřebnost konfrontačního a komparativního přístupu k vzájemnostním i nevzájemnostním procesům středoevropského meziliterárního areálu, který francouzský historik maďarského původu F. Fejtő nostalgicky označil za „symbol ztracené příležitosti“. Sympatická byla zejména skutečnost, že badatelé nesetrali v okruzích úzce národního vidění kulturní reality a že se pokusili chápat česko-slovensko-maďarské styky jako křížovatku nejrůznějších myšlenkových a uměleckých vlivů a proudů zaplněných nejen slovensko-germánským, ale i ugrofinským etnosem.

Miloš Zelenka

MALÁ KONFERENCE K PAMÁTCE DRAHOMÍRA ŠAJTARA (1922–2009)

Dne 1. června 2010 se na Filozofické fakultě v Brně konala jednodenní konference *Drahomír Šajtar, aneb Význání stylu*, věnovaná památce bohemisty, romanisty a rusisty PhDr. Drahomíra Šajtara, CSc., docenta Masarykovo univerzity, autora řady pozoruhodných knih a edic, který zemřel 4. dubna 2009 v Ostravě ve věku nedožitých 87 let. Docent Šajtar se narodil se 17. června 1922 v Záblatí u Bohumína. Jeho život byl nelehký: již jeho studia, která po odstranění jeho učitele na Univerzitě Karlově Václava Černého musel ukon-

čit v Olomouci u prof. Oldřicha Králíka, o tom průkazně svědčí, stejně jako jeho nedobrovolný odchod z oboru po roce 1970. Překonávání protivenství a nástrah bývá ostatně v českém prostředí osudem těch nejlepších. Drahomír Šajtar napsal řadu knih a studií (raná knížka *Zlomená gesta* o protektorátní poezii je z roku 1946, pak především bezručovské práce, mj. *Prameny Petřských písní*, 1954; *Pět studií ve znamení Petra Bezruče*, 1958; poté mj. knihy o Bohumíru Četynovi, Zdeňku Bárově, Janu Strakošovi a Tereze Dubrovské; kniha *Hledá-*

ni klíče z roku 2005 je o literatuře v regionu, rusistická je práce *Básník Eduard Bagrickij* z roku 1997, stejně jako kniha *Černé labutě* z roku 2006) Poslední jeho knihou, která vyšla doslova v předvečer jeho smrti, jsou *Tři kapitoly bezručovské* (Společnost Leopolda Vrly, Ostrava 2009), kam vtělil své zásadní, polemicky vyostřené názory na básníkovu osobnost.

Konferenci pořádal Ústav slavistiky FF MU a jeho Seminář a Kabinet filologicko-areálových studií a Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej Wydział Humanistyczno-Społeczny, ve spolupráci s Českou asociací slavistů, Slavistickou společností Franka Wollmana Středoevropským centrem slovan-ských studií a Společností Leopolda Vrly.

Úvodní slovo pronesli za pořadatelské instituce I. Pospíšil a L. Pavera. Na konferenci zazněly referáty analytického, heuristického i memoárového charakteru. Ivo Pospíšil v pří-

spěvku *K podobě literární vědy* zdůraznil personalistickou orientaci Šajtara kritika a historika literatury, Libor Pavera v referátu *Číslo Číslo. K historii jednoho časopisu* ukázal na prameny Šajtaraova přístupu a metodologie, František Všeňka ve vystoupení *Zrození bezručologa* demonstroval Šajtarovy prameny bádání o Bezručovi, básník a prozaik Jindřich Zobotá, šajtarův přítel, vzpomněl osobnosti Drahomíra Šajtara, Libor Knéžek v rozsáhlém příspěvku analyzoval některé aspekty života zvěčnělého badatele, Dagmar Bakalová poukázala na trvalé hodnoty Šajtarova díla, v referátu *Žijeme v kruhu...* a Svatoslav Böhmler hovořil na téma *Šajtar a jeho výtvarník*. Konference se zúčastnil i Šajtarův syn PhDr. Jiří Šajtar, absolvent hudební vědy na Filozofické fakultě MU, jenž ocenil úsilí organizátorů věnovat se otcovu dílu. Z malé konference bude vydán samostatný monografický svazek.

Ivo Pospíšil

PAVOL STRAUSS – PÍŠUCÍ LEKÁR

Koncom roka 2009 vydavateľstvo Michala Vaška v Prešove vydalo prvé tri zväzky literárnej tvorby MUDr. Pavla Straussa pod týmito názvami: *S výhľadom do nekonečna* (1. zv.); *Hudba plaší smrť* (2. zv.); *Rekviem za neumieranie* (3. zv.). Texty do tlače a úvod pripravil profesor Július Pašteka. Čitateľ sa pomocou jeho úvah môže lepšie zorientovať v bohatom diele nevšedného autora, ktorý svojím intelektom ďaleko prevyšuje bežný priemer. P. Strauss pozornosť čitateľa upútava nielen múdrymi výrokmi o živote, ale aj vtipom či anekdotami z lekárskeho prostredia. Písal predovšetkým náboženskú esej, hoci začínal básnickou tvorbou v nemeckom jazyku. Keďže sa plánuje vydanie až 10 zväzkov, ktoré obsiahnu jeho celoživotnú tvorbu, prvé tri obsahujú iba eseje. V prvom zväzku sa nachádzajú aj rozhovory s autorom, uverejnené v tlači po roku 1989.

Vynára sa otázka, v čom spočíva jedinečnosť a originalita Straussových esejí oproti iným významným predstaviteľom tohto žánru v slovenskej literatúre (V. Mináč, A. Matuška). Tematika jeho tvorby má iné podložie a komponenty vzhľadom na pôvod, vzdelanie a zábery ako menovaní autori, ktorí vo väčšej

či menšej miere ohýbali svoju chrbtovú kosť pod vplyvom ideologického či mocenského tlaku.

Medicína, literatúra a hudba determinovali život P. Straussa, ale predovšetkým katolícka viera mu dávala zmysel. Narodil sa síce v židovskej rodine, ale 29. augusta 1942 ako 30-ročný konvertoval. Dátumy v jeho živote zohrávajú významnú úlohu – sú symbolom výnimočnosti človeka, ktorý sa stal outsiderom aj podľa kritérií veľkonemeckej ideológie, aj podľa protináboženskej demagógie marxistov. Takmer celý život bol domácim disidentom – raz prenasledovaným, inokedy odvrhnutým a ponížnym, lebo vyznieval z radu.

Narodil sa 30. augusta 1912 v Liptovskom svätom Mikuláši a zomrel 3. júna 1994 v Nitre. Poznal sa osobne s Maxom Brodom, Franzom Werfelom a mnohým ďalšími osobnosťami. Dokonale ovládal nemčinu, francúzštinu a aj maďarčinu. Bol telom i dušou Stredoeurópanom, viazal sa k stredu nielen priestorovo, ale aj časovo. Stred týždňa čiže streda bol aj dňom jeho pohrebu (8. júna 1994). Prvá kniha obsahuje aj pohrebnú reč, v ktorej odzneli i tieto slová uznania: „Náš zosnulý brat vo viere Pavol Strauss bol dobrým hospodárom